

1. Travma ve Acil Cerrahi Kongresinde Sunulan Bildiri Özetlerinin TÜBİTAK ABSTRAKT HAZIRLAMA KILAVUZU'na Göre Değerlendirilmesi

An Evaluation Of Abstract Summaries According To The TUBİTAK'S ABSTRACT PREPARATION GUIDE, Presented In 1.st Trauma and Emergency Surgery Congress, Istanbul

Dr.Fatih AĞALAR Dr.Argun AKÇAKANAT Dr.Mutlu HAYRAN Dr.Kaya YORGANCI Dr.İskender SAYEK

ÖZET: Bu kesitsel araştırmada 19-23 Eylül 1995 tarihlerinde İstanbul'da yapılan 1. Travma ve Acil Cerrahi Kongresinde sunulan bildiriye ilişkin özetler ilgili kongrenin özet kitabından değerlendirilmiştir. Özetlerin demografik, metodolojik ve yazım tekniği yönünden incelenmesi, sorunlar varsa saptanması ve çözüm önerileri getirilmesi amaçlanmıştır. İçerik ve yorumu, özet yazım tekniği, araştırmanın yöntemi ve istatistiksel değerlendirme, konuların kongre düzenlenme amacına uygunluğu, olgu sunumlarının fazlalığıyla ilgili sorunlar saptanmıştır. Üniversitelerde yapılan çalışmalarda yazar sayısı daha azdır ($p=0.0197$). Yurtdışı katılımlar çoğunlukla üniversitelerden olmaktadır ($p=0.00026$). Diğer parametrelerde kurumlar arası farklılıklar gözlenmemiştir. Kongre bildirilerinin sunumu hakkında hizmet içi eğitim ve konuyla ilgili dergilerde yayınlanacak çalışmaların sonuçları iyileştireceği beklenebilir.

Anahtar Kelimeler: Özet Kalitesi,

SUMMARY: The aim of this study is to evaluate the quality of abstracts which were presented at the 1. Trauma and Emergency Surgery Congress, in 1995. In this survey, demographic variables related to abstracts, methodology and writing styles of them were determined. This study has demonstrated that there are defects in defining the methodology making relevant conclusion, appropriate with the results and selecting the proper statistical analysis. The number of authors in abstracts, which were presented from universities were less than others ($p=0.0197$). The abstracts which were from international source were mostly from universities ($p=0.00026$). No significant difference was found between other variables with respect to difference of institutions. As conclusion, we have some problems in abstract writing and some of these shortcomings can be resolved by using the adult type problem oriented training in this area.

Key Words: Abstract Quality,

Bir makalenin özetinin okunmasında temel amaç, özet sonucunun okuyucuya yararlı olup olmadığını anlaşılmasıdır.

New England Journal of Medicine, British Medical Journal, Journal of the American Medical Association ve Canadian Medical Association Journal gibi pek çok derginin özet yazım teknikleri zaman içinde değişime uğramıştır. 3indokuzyüztümlüden önce makalenin sonuna eklenen özet ve sonuç bölümü daha sonra makalenin önüne alınmıştır. Bu değişmiş formatla makalelerin daha kolay okunur ve anlaşılır olması amaçlanmıştır (1). Sempoziumlar ve kongrelerde sunulan bildiriler ise, ya kongre kitaplarında ya da dergi eklerinde basılmakta ve bunlar literatüre girmektedirler. Kongrelerde sunulan bildiri

özetlerinin de bir bilimsel değeri olduğu açıktır. Bunlar belli koşullarda kaynak olarak kullanılabilirler. Bu nedenle bir özetteki bilgilerin her bakımdan açıklayıcı ve anlaşılır olması gerekmektedir. Diğer taraftan günümüzde bilgisayarlı literatür taramasının yaygınlaşması ile makale özetlerini elde etmek çok daha kolaylaşmıştır. Özellikle gelişmekte olan ve ekonomik nedenlerle sürekli yayınları takipte zorluğu olan ülkelerde MEDLINE kullanımıyla elde edilen makale özetleri oldukça önemlidir (2).

İyi bir özetle makalenin temel öğeleri olan giriş, gereç, yöntem, ve bulgular hakkında ayrıntılı ve yeterli bilgi bulunmalıdır (3). Buna rağmen iyi dergilerde bile bazı özetlerin zor okunur ve değerlendirilir özellikte olduğu bilinmektedir (4).

Bu araştırmada 1. Travma ve Acil Cerrahi Kongresinde sunulan bildirilerin demografik, metodolojik ve özet yazım tekniği yönünden incelenmesi, sorunlar varsa saptanması ve çözüm önerileri getirilmesi amaçlanmıştır.

İacettepe Üniversitesi Genel Cerrahi ABD.,
İacettepe Üniversitesi Preventif Onkoloji Epidemiyoloji ABD.
Yazışma Adresi: Dr. Fatih AĞALAR
İacettepe Üniversitesi Genel Cerrahi Anabilim Dalı, Ankara.

METOD

Bu kesitsel araştırmada 19-23 Eylül 1995 tarihlerinde İstanbul'da yapılan **1. Travma ve Acil Cerrahi Kongresi**'nde sunulan bildirimlere ilişkin özetler ilgili kongrenin özet kitabından değerlendirilmiştir. Bu kongreyi diğerlerinden ayrı tutan özellik ülkemizde ilk defa düzenlenmesi nedeniyle gönderilen bütün çalışmaların doğrudan kabul edilmesidir. Özet yazımı için herhangi bir yapısal özellik istenmediği için kongreye araştırmalarını yollayan hekimler ve diğer sağlık çalışanları bu konuda serbest davranmış ve kendi kuralları içinde özetleri hazırlamışlardır. Bu durum, katılımcıların özet yazımı konusundaki kural, tutum ve alışkanlıklarını göstermesi açısından önemlidir.

Kitapçıkta bulunan toplam 405 bildiri çalışma kapsamına alınmıştır. Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi ile ilgili olan 13 bildiri yanlı tutumun önlenmesi bakımından çalışma dışı bırakılmıştır. Ayrıca aşırı uzunluk nedeniyle kesilen bildirimler metodoloji yönünden değerlendirilmeye alınmamıştır. Bu nedenle değerlendirme gruplarına dahil edilmiş özet sayılarında farklılıklar gözlenmektedir.

Çalışmada TÜBİTAK'ın yayınladığı Abstrakt Hazırlama Kılavuzunda belirtilen esaslar kullanılmıştır (5). Değerlendirmede 2 genel cerrahi uzmanı ve bir epidemiyoloji doktora hekimi tarafından yapılmış ve bunların sonuçları bir genel cerrahi profesörü tarafından denetlenmiştir. Bu çalışmada bilgi bazı ölçütü bu grubun bilgi bazıdır. Bu nedenle bir başka grubun değerlendirmesinde sonuç farklılıkları olabilir.

Değerlendirme kullanılan parametreler Tablo-I'de sunulmuştur.

Bu çalışmada dBASE III PLUS version 1.0 IBM/MSDOS Ashton - Tate 1984, 1985, 1986 programında oluşturulan bir veri tabanı kullanılmış ve veriler SPSS for Windows 5.0.1 SPSS Inc., 1989-1992 programında değerlendirilmiştir. Veriler için tanımlayıcı istatistik değerlendirme yapılmıştır. Nonparametrik veriler için Mann-Whitney U-Wilcoxon Rank Sum W testi, parametrik veriler için ki-kare testi kullanılmıştır. $P < 0.05$ anlamlı kabul edilmiştir.

SONUÇLAR

Amaç başlık ilişkisi

Çalışmanın amacıyla başlığı arasındaki ilişki değerlendirildiğinde 68 özet (%18) yapılan çalışmada uyumsuzluk olduğu görülmüştür. Devlet hastanelerinden 23 (%21), üniversite hastanelerinden 38 (%18) ve diğer kurumlardan yapılan 7 (%14) bildiride uygun olmayan başlıklar kullanılmıştır. Üniversite ve diğer kurumlar arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır. Bazı

Tablo-I: Değerlendirmede kullanılan parametreler.

1. Özet numarası
2. Yorum yeterliliği: yapılan çalışma özetten anlaşılabilir mi?
 - a. Anlaşılabilir
 - b. Anlaşılmıyor
3. Amaç başlık ilişkisi: başlığın anlatılanla ilişkisi var mı?
 - a. Amaç-başlık ilişkisi kuvvetli
 - b. Amaç-başlık ilişkisi zayıf
4. Yazım kuralları: özet anlaşım kolaylığı sağlanması açısından (yapısallaştırılmış özet) teknik olarak gerekli özellikleri içeriyor mu?
 - a. İçeriyor
 - b. İçermiyor
5. Yazar sayısı
6. Materyal:
 - a. Literatür taraması
 - b. Deneysel
 - c. Retrospektif
 - d. Prospektif
 - e. Anket
 - f. Editöryel
 - g. Planlama aşamasında, henüz çalışma yok
7. İstatistiksel değerlendirme:
 - a. Yok
 - b. Var
8. Sonuç-yorum ilişkisi: yapılan yorumlar bulunan sonuçlarla ilişkili mi?
 - a. Sonuç-yorum ilişkisi iyi
 - b. İlişkili değil
 - c. Aralarındaki ilişki yetersiz
 - d. Yorumlanacak çalışma yok (plan aşamasında)
 - e. Yorum yok
9. Konu sınıflaması
10. Ulusal veya uluslar arası katılımcı
 - a. Türkiye'den
 - b. Türkiye dışından
11. Çalışmanın yapıldığı merkez
 - a. Devlet hastanesi
 - b. Üniversite hastanesi
 - c. SSK hastaneleri ve diğerleri
12. Konunun acil uğraşı ile ilişkisi var mı?
 - a. Acil ile ilişkili
 - b. Acil dışı konular
13. Bildiri olgu sunumu mu?
 - a. Olgu sunumu
 - b. Olgu sunumu değil

araştırmalarda amaç tanımlamasının hiç yapılmadığı görülmüştür.

Yazım Kuralları

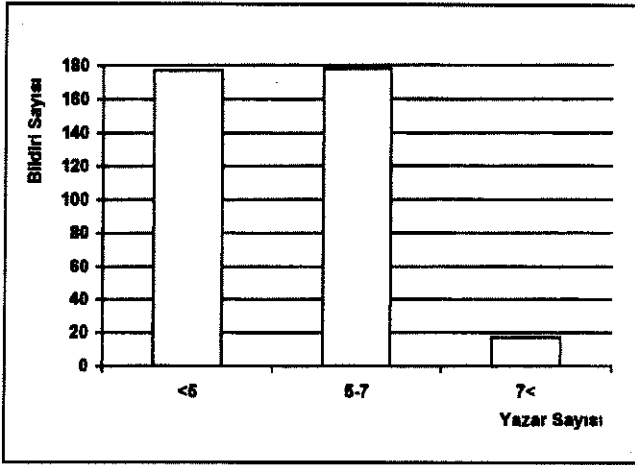
Özetlerin yazım tekniğinde belirgin farklar dikkati çekmiştir. Devlet hastanelerinden gönderilen bildirimlerin %41'i (n=44), üniversite hastanelerinden gönderilenlerin %36'sı (n=76) ve diğer kurumlardan gönderilenlerin

%25'i (n=13) özeti yazım tekniğine uygun değildir. Üniversite hastaneleri ile diğer kurumlar arasında fark saptanmamıştır.

Yazar sayısı (Ortanca (min - max))

Bildiri başına düşen yazar sayısı 5'dir (1-16), Üniversite hastanelerinden yapılan çalışmalarda 4 (1-9) yazar varken, devlet hastaneleri ve diğer kurumlardan yapılan çalışmalarda 5 (1-16) yazar olduğu görülmektedir. Üniversite hastanelerinden yapılan bildirimlerde yazar sayısı diğer gruba göre daha azdır (p=0.0197) (Şekil-I).

Şekil-I: Yazar sayısı.

Materyal

Çalışmalarda kullanılan materyaller sıklıkla hasta kayıtlarından (%76.5) elde edilmektedir. İzlenen hastalarla ilgili sonuçlar daha azdır (%17.6) (Tablo-II).

Tablo-II: Çalışma dizaynı

	Sayı	%
Yok	7	2.0
Prospektif	34	9.6
Retrospektif	283	79.5
Kesitsel	23	6.5
Deneyisel	5	1.4
Toplam	356	100.0

Yöntem

Retrospektif çalışmalar ağırlıklı olarak görülmektedir (%79.5). Daha sonra sırasıyla prospektif (%9.6), kesitsel (%6.5) ve deneysel (%1.4) çalışmaların yapıldığı anlaşılmıştır. Tamamen yazarın kendi görüşlerini veya literatürü sunduğu ve yöntem tanımlanamayan çalışmaların da bildiri olarak sunulduğu anlaşılmaktadır (2.0).

İstatistiksel değerlendirme

İstatistik yapılabilecek bildirimler incelendiğinde üniversite hastanelerinden yollanan bildirimlerin %91.4'ünde (n=192), devlet hastanelerinden yollananların %93.3'ünde (n=97) ve diğer kurumlardan yapılanların %98'inde (n=49) herhangi bir istatistiksel değerlendirme yapılmadığı görülmüştür. Gruplar arasında incelenen parametre bakımından istatistiksel fark yoktur.

Sonuç yorum ilişkisi

Devlet hastanelerinden yollanan bildirimlerin %34'ünde (n=37), üniversitelerden yollananların %35'inde (n=75) ve diğer kurumlardan yollananların %31'inde (n=16) yapılan yorumlarda yetersizlik vardır. Gruplar arasında istatistiksel anlamlı fark yoktur (Tablo-III).

Tablo-III: Yorum yeterliliği

	Sayı	%
Yorum yapılmamış	5	1
Sonuç-yorum ilişkisi iyi değil	124	33
Sonuç yorum ilişkisi yeterli	243	66
Toplam	372	100

Yorum yeterliliği

Çalışmaların %65.5'inde (n=243) yapılan çalışma özeten anlaşılabilir. Buna karşın %33.3'ünde yorum yeterli bulunmamış ve %1.3 (n=5) özette de herhangi bir yorum olmadığı görülmüştür.

Bildiri konularının dağılımı

Kongreye travma ve acille ilgilenen farklı anabilim dallarından katılımlar olmuştur. En çok genel cerrahiye ilgilendiren bildirimlerin sunulduğu görülmektedir (Tablo-IV).

Ulusal veya uluslararası katılımcılara göre dağılım

Bildirimlerin %57'si (n=213) üniversitelerdendir. Bunlardan 181'i ülkemizden, 32'si yurt dışından yapılmıştır. Devlet hastanelerinden yapılan 105 bildirimnin 2'si ve diğer hastanelerden yapılan 40 bildirimnin 11'i uluslararası niteliktedir. Uluslararası katılım daha çok üniversitelerden olmaktadır (p=0.00026).

Çalışmanın yapıldığı merkez

Katılımların %57.4'ü (n=213) üniversitelerdendir. Devlet hastanelerinden %28.8 (n=107) ve diğer kurumlardan %13.7 (n=51) katılım olduğu görülmüştür.

Konuların acil uğraşı ile ilişkisi

Devlet hastanelerinden 7 (%6), üniversitelerden 22 (%10) ve diğer kurumlardan 4 (%8) bildirim kongre konusuyla ilgili olmadığı görülmüştür. Devlet ve üniversite hastaneleri arasında fark saptanmamıştır.

Olgu sunumları

Değerlendirilen bildirimlerin %10'u (n=36) olgu sunumları şeklindedir. Devlet hastanelerinden 8 (%7), üniversite has-

Tablo-IV: Konu dağılımı

	Sayı	%
Genel cerrahi	173	46.5
Ortopedi ve Travmatoloji	35	9.4
Toraks, Kalp ve Damar Cerrahisi	35	9.4
Beyin cerrahi	27	7.3
Acil	19	5.1
Üroloji	15	4.0
Pediyatrik cerrahi	14	3.8
Plastik cerrahi	12	3.2
Multidisipliner	13	3.5
Yoğun bakım	5	1.3
Göz	4	1.1
Hemşirelik	4	1.1
Hastane öncesi	3	0.8
Anestezi ve reanimasyon	3	0.8
Kulak burun boğaz	3	0.8
Nükleer tıp	2	0.5
Adli tıp	2	0.5
Kadın doğum	1	0.3
Psikiyatri	1	0.3
Toplam	371	100.0

tanelerinden 21 (%10) ve diğer kurumlardan 7 (%14) tane olgu sunumu yapılmıştır. Üniversite ve hastanelerinden yapılan sunumlar arasında istatistiksel fark saptanmamıştır.

TARTIŞMA

1. Travma ve Acil Cerrahi Kongresine yollanan çalışmaların genellikle 5 araştırmacı tarafından yapıldığı ortaya çıkmıştır. Yazar sayısı ile ilgili bu bulgu cerrahi literatürle uyumludur. Ancak 16 araştırmacının isminin yazıldığı bir araştırmanın olması ilgi çekicidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde özetlerin yaklaşık %20'sinde amaç ile başlık arasında yeterli bir ilişki bulunmaması dikkati çekmiştir. Oysa başlığın makalenin temel amacı ile ilişkili olması gerekirdi. Başlığın iyi seçilmesinin hızlı makale taraması ve değerlendirilmesi tekniklerinde önemli olduğu vurgulanmaktadır (6). Amaç başlık ilişkisinde kurumlar arası farkın olmayışı araştırmacıların bu konudaki tutum ve alışkanlıklarının bağlı oldukları kurumlarla değişmediğini göstermektedir.

Bu çalışmada özetlerin yazım tekniğinde belirgin farklar dikkati çekmiştir. Özet yazım tekniğine pek dikkat etmediğimiz ve bu konuda sorunlarımız olduğu kanaatindeyiz. Bu konudaki sorunların araştırmacıların bağlı

buldukları kurumlarla bir ilişkisi saptanmamıştır.

Araştırmaların yapıldığı kurumlar incelendiğinde dengeli bir dağılım olduğu dikkati çekmiştir. Yurt dışından katılımların büyük çoğunluğunun üniversitelerden olduğu anlaşılmıştır.

Litüratürde belli bir sayıya ulaşılması için bir çok dergi sınırlı sayıda olgu sunumlarına yer vermektedir. Ancak kongrelerde olgu sunumlarının bildirilmesi çok uygun değildir. Bilimsel değer açısından olgu sunumları anket çalışmalarından sonra en son sırayı alırlar. Bu nedenle olgu sunumlarının belli ve azaltılmış bir oranda tutulması gerekir (7). Kongredeki tüm bildirimlerin yaklaşık %10'u olgu sunumları şeklindedir. Bu oranın biraz daha aşağılarda olması gerekir. Olgu sunumlarının kurumlar arası yoğunluğunda bir fark saptanmamıştır.

Sonuçların istatistik yöntemlerle desteklenmesi güvenilirliği ve çalışmaların değerini arttırmaktadır. Ancak istatistik konusuna gereken önemi vermediğimiz ve bu konuya duyarlı olmadığımız ortaya çıkmıştır. Bu durum aslında tüm tıp dünyasının genel bir sorunudur. Yapılmış bir çok çalışmada hekimlerin istatistik konusunda duyarlı olmadıkları ortaya konulmuştur (8,9,10). American Journal of Surgery'ye yollanmış ve burada kabul edilmeyip de başka dergilerde yayınlanmış yazılar üzerinde yapılan bir araştırmada ise 45 yayından 7'sinde istatistik hatalar olduğu saptanmıştır (11). Araştırmalar yapıldıkları kurumlar açısından incelendiğinde istatistik uygulanması bakımından fark olmadığı ortaya çıkmıştır. Bu durum bu konunun kurumlar arası farklardan etkilenmediğini ortaya koymaktadır. Biyoistatistik konusunda bir istatistikçi ve klinisyen tarafından beraber hazırlanmış açıklayıcı makalelerin tıp araştırmacılarına faydalı olabileceğinden bahsedilmektedir (12,13).

Yorum ile ilgili bazı sorunlarımız vardır. Çalışmaların bir kısmında herhangi bir sonuç verilmemiştir. Özellikle olgu sunumları bu yönleriyle dikkat çekmektedirler. Planlama aşamasında olup da yapılacağı söylenen çalışmalar ise ayrı bir grubu oluşturmaktadır. Henüz yapılmadıkları için ortaya konacak bir sonuç bulunmamaktadır. "Sonuçlar tartışılacaktır" şeklinde bir yorumun kongre özetlerinde yer almaması gerekir. Bunun en önemli nedeni çalışmaların daha tamamlanmadan kongre sekreterine yollanmış olmasıdır. TÜBİTAK dergi sınıflamasında A grubu bir dergi olan American Journal of Surgery'e yollanan 119 çalışmanın 52'si zayıf yorum nedeniyle reddedilmiştir (14). Bu bir araştırmanın yorumunun o araştırmanın geleceğini ne kadar etkilediğini göstermesi bakımından oldukça önemli bir bulgudur. Kurumlar arasında bu parametre açısından da bir farklılık yoktur.

Travma ve Acil Cerrahi Kongresi olmasına karşın

gönderilen bazı bildirilerin konuları kongre için uygun değildir. Genel cerrahi alanında yapılmış araştırmaların çok olduğu dikkati çekmiştir.

Bazı araştırmacıların literatürü tarayarak görüş bildirdikleri veya konu hakkında kendi tecrübelerini anlattıkları sunumların olduğu görülmüştür. Bu durum bildiri sunma amacına ve felsefesine pek uygun değildir.

Sunulan araştırmaların çok büyük çoğunluğunun dosya taramaları şeklinde yapılan retrospektif araştırmalar olduğu saptanmıştır. Toplam araştırmaların ancak %2.5'i deneysel araştırmadır. Bu alanda teşviklerin yapılması gerekmektedir. Araştırmaların %18'i prospektif özellikteki çalışmalardan oluşmuştur. Bu türden çalışmaların çok daha fazla yapılması için araştırmacılar bu yönde desteklenmelidir.

SONUÇ

Bilimsel araştırma metodolojisinin bildiri özeti yazma alanlarında bazı sorunlarımız olduğu saptanmıştır. Bildiri özetlerinin 'yapısallaştırılmış özet' (structured abstract) formatında yapılması daha uygundur. Bu formatta yazılması istenen özetlerde amaç, bulgular, sonuçlar ve yorum alt başlıkları bulunduğu için araştırmacının, araştırmasını daha doğru ifade etmesi sağlanabilir. Soruna yönelik olarak hizmet içi eğitimlere gereksinim vardır. Temel konusu travma ve acil cerrahi olan dergilerimizde bu konuya yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Bu yöndeki araştırmalar teşvik edilmeli ve konuya ilginin artırılması sağlanmalıdır. Böyle davranılarak elimizde halen fazlası ile var olan potansiyel bilgi ve materyalin daha iyi değerlendirilmesi ile daha yüksek bir bilimsel düzey tuturulabilir.

KAYNAKLAR

1. Department of Clinical Epidemiology and Biostatistics, McMaster University Health Sciences Centre: How to read clinical Journals. I Why to read and how to start reading them critically. *CMA Journal*. 124: 555, 1981.
2. Kale R: Health information for the developing world. *BMJ*. 309: 939, 1994.
3. Nelly JG: Literature review article as a research form. *Head and Neck Surgery*. 108: 743, 1993.
4. Roberts JC, Fletcher HR, Fletcher SW: Effects of peer review and editing on the readability of articles published in *Annals of Internal Medicine*. *JAMA*. 272: 119, 1994.
5. Sönmez Taner: Abstrakt hazırlama kılavuzu. *Türdok yayınları*, 1969.
6. Department of Clinical Epidemiology and Biostatistics, McMaster University Health Sciences Centre: How to read clinical journals: V: To distinguish useful from useless or even harmful therapy. *CMA Journal*. 124: 1157, 1981.
7. Panacek EA, Thompson JB: Basics of research (part 3): Research study desing. *Air Medical Journal*. 14: 139, 1995.
8. Andersen B, Bradenhoff P ve ark.: What do doctors know about statistic. *Stat Med*; 6: 3, 1987.
9. Kanter MH, Taylor JR: Accuracy of statistical methods in *Transfusion: a review of articles from July/August 1992 through June 1993*. *Transfusion*. 34: 697, 1994.
10. Sayek İ, Ağalar F, Hayran M, ve ark. 146 cerrahi yayının bilimsel araştırma metodolojisi yönünden değerlendirilmesi: *Ulusal Cerrahi Kongresi Özet Kitabı 1996*; 37.
11. Abby M, Massey DM, Galanduk S, ve ark.: Peer review is an effective screening process to evaluate medical manuscripts. *JAMA* 272: 105, 1994.
12. Altman DG, Goodman SN: Transfer of technology from statistical journals to the biomedical literature. *JAMA* 272: 129, 1994.
13. Sayek İ, Ağalar F. Klinik çalışma ilkeleri *Turkish Journal of Gastroenterology*. 7: 183, 1996.
14. Abby M, Massey D.M., Galandik S, ve ark.: Peer review is an effective screening process to evaluate medical manuscripts. *JAMA*. 272: 105, 1994.